

Trisdešimtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2018 m. kovo 2 d.

Nr. 9 (1271)

Briuselyje iškilmingai šventėme Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio jubiliejų

Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio jubiliejaus renginių bangoms tebesiritant per Lietuvą, mus, buvusius tremtinius ir politinius kalinius, netikėtai pasiekė labai maloni ir džiugi žinia iš euro-parlamentarės dr. Laimos Liucijos Andrikienės – esame jos pakviesi į Briuselį.

Trijų dienų kelionei numatyta programa intensyvi: vizitai Lietuvos nuolatinėje atstovybėje prie NATO, Europos Taryboje, pažintis su Europos Parlamento darbu, Europos liaudies partijos politinės grupės veikla, Lietuvos atstovų šioje frakcijoje veikla, na ir svarbiausia dalyvauti Lietuvos Neprikalaujomybės 100-mečio minėjime.

Ankstyvą vasario 20-osios rytą pak-

lė iš Vilniaus oro uosto į Rygą, o iš ten per dvi su puse valandos lydini europarlamentarės padėjėjo Lietuvoje Manto Servos 30 asmenų delegacija atskridome į Briuselį, kur mus šiltai ir globėjiskai pasitiko jos padėjėjos Europos Parlamente Aldona Drėgvaitė ir Ieva Staniulytė.

Netrukus šventiškai išpuoštoje Lietuvos nuolatinėje atstovybėje prie NATO konferencijų salėje nepapras-tasis ir įgaliotasis ambasadorius, Lietuvos Respublikos nuolatinis atstovas prie NATO Vytautas Leškevičius ir karinis atstovas brigados generolas Gintautas Zenkevičius malonai papasakojo delegacijai apie atstovybės darbą, planus, atsakė į nešventiškus klausimus, aktua-

lius šiam laikotarpiui – Rusijos grėsmės ir jos „Iskander“ raketų dislokuavimas Karaliaučiaus srityje, vadinojo „Suvalkų koridorius“ gynyba, karas Ukrainoje, NATO narės Turkijos suartėjimas su Rusija ir jos veiksmai Sirijos kare, Lie-tuvos gynybinių pajėgumų stiprinimas.

Papietavus laukė poilsis, savarankiška pažintis su senovinėmis Belgijos sostinės įžymybėmis, o vakare susitikimas ir vakarienė dr. Laimos Andrikienės kvietimu.

Mus pasitikusi Europos Parlamento narė dr. L. Andrikienė malonai ir šiltai pasveikino kiekvieną delegacijos nari, o delegacijos nariai nepasikuklino ką tik savo jubilieju atšventusiai europarlamen-

tarei šiai ir Lietuvos šimtmečio proga įteiki iš Tėvynės atvežtų suvenyrų, net bičių duonelės. LPKTS valdybos pirminkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė įteikė LPKTS išleistą knygą. LPKTS Vilniaus skyriaus vadovas Petras Musteikis jubiliatei įteikė padėką už ilgametę politinę veiklą ir reikšmingus darbus.

Šių eilučių autorius priminė susirinkusiams, kad dar 1989 metais būsimoji Kovo 11-osios Akto signatarė Laimutė (taip ją vadino jurbarkiečiai) buvo iškelta kandidate į LR Aukščiausiąją tarybą tuometinio LPKTS Jurbarko skyriaus, ir nuo tada prasidėjo jos tolimesnė sėkminga politinė karjera.

(keliamo į 4 psl.)

Vasario 16-osios išvakarės Gojaus šile sutiktos prie laužų

Prieš keletą metų Kruonio miestelio pakraštyje, Gojaus šile, buvo pasodinta 50 ažuoliukų. Jie pasodinti sakralioje vietoje – ten, kur po karo buvo užkasami nužudyti Lietuvos laisvės kovotojų kūnai. Sumanymas tokiu būdu įamžinti Lietuvos partizanų atminimą kilo Vytautui Aleksandri Markevičiui, kurio dėka Vasario 16-osios minėjimai Kruonio šile virto respublikinės reikšmės renginiu. Šioje atminimo įamžinimo akcijoje dalyvavo vėtas valdžia ir Kruonio gimnazistai. Kiek tos istorinės atmintys buvo tądien pasėta vietinių jaunuolių galvose ir širdyse, sunku pasakyti, tačiau šiandien matome, kad Vasario 16-osios išvakarėse vykstantis renginys Kruonyje tapo žinomas visoje Lietuvoje ir į jį mielai renkasi moksleiviai, jaunimo organizacijų atstovai, taip pat dvasininkai, valstybės pareigūnai ir valdininkai, Seimo nariai. Labiausiai džiugina tai, kad į minėjimą miške, apgaubtame vakaro tamso, susirinkusių žmonių absolūcią daugumą sudaro jaunimas. Gražu, kad Vasario 16-osios minėjimai siejami su

Lietuvos partizanais – jų pasiaukojimas dėl Tėvynės tapo pavyzdžiu vėl laisvę atgavusios Lietuvos jaunajai kartai, kuri supranta ir vertina šią auką.

Kruonio apylinkėse kovojo Didžiosios kovos apygardos partizanai. Žuvusiuosius stribai išniekindavo Kruonio miestelio aikštėje, o paskui atsainiai užkasdavo Gojaus šile. Žinoma, kad čia užkasti žuvusių Alfonso Aliukevičiaus-Saulės ir Antano Praškevičiaus-Narsuolio būrio partizanų palaikai. Manoma, kad Gojuje jų yra apie 30. Taip pat spėjama, kad čia buvo užkasami ir už Nemuno, Pakuonio apylinkėse žuvusių Dainavos apygardos partizanų palaikai. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, girininko Jono Kairiūkščio, inžinieriaus Vytauto Aleksandro Markevičiaus ir muziejininko Eligijaus Juvencijus Morkūno iniciatyva pasi-stengta deramai įamžinti žuvusių dėl Tėvynės atminimą.

1990 metais J. Kairiūkščio iniciatyva buvo pastatytas ažuolinis tautodailininko Algio Šalkausko kryžius.

(keliamo į 8 psl.)

Dėmesio!

Balandžio 7 d. (šeštadienį) Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19, Kaune) įvyks Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos XXV ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas.

Darbotvarkė:

9–10.30 val. delegatų registracija.

10.30 val. suvažiavimo pradžia. Įnešamos vėliavos, Lietuvos himnas, maldai, tylos minutė. Pirmininkaujančiųjų, sekretoriato tvirtinimas. Darbotvarkės, reglamento, balsų skaičiavimo komisijos tvirtinimas.

10.55 val. suvažiavimo svečių pristatymas, svečių pasisakymai.

11.15 val. LPKTS pirmininko pranešimas.

11.30 val. LPKTS valdybos veiklos ataskaita. LPKTS metinė finansinė ataskaita.

11.45 val. Revizijos komisijos ataskaita.

11.50 val. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaita.

11.55 val. pasisakymai dėl ataskaitų, LPKTS suvažiavimo nutarimų (Nr. 1, 2, 3) dėl ataskaitų tvirtinimas.

12.10 val. LPKTS valdymo organų rinkimai: LPKTS pirmininko rinkimai, kandidatų prisistatymas; LPKTS valdybos narių rinkimai, Revizijos komisijos narių rinkimai, Procedūrų ir etikos komisijos narių rinkimai.

12.25–13 val. pietų pertrauka (slaptas balsavimas).

13 val. muzikinė valandėlė.

13.30 val. diskusija, žinios iš filialų.

14 val. pareiškimai, rezoliucijos.

14.30 val. balsų skaičiavimo komisijos protokolų paskelbimas, LPKTS tarybos narių tvirtinimas (sarašas reitinguotas tarybos posėdyje 2018.03.03).

14.45 val. naujai išrinkto LPKTS pirmininko kalba, LPKTS pirmininko pavaduotojų tvirtinimas.

15 val. vėliavų išnešimas.

Pamąstymai apie valstybės šimtmečio šventę

Vasario 16-oji Vilniuje pradėta minėti ketvirtadienį iškilmingu posėdžiu Seime. Nors ateiti galėjo tik turintys kvietimus, Kovo 11-osios salė buvo pilnutėlė. Pavėlavusiems teko stoveti. Pra-nešimai, kalbos, skirtos šimtmečiui.

Iš pradžių buvo išvardytos visos Vasario 16-osios signatarų pavardės, Seimo pirmininkas V. Pranskietis kvietė pasižadeti Tėvynei, kad mūsų vaikai auga savo žemėje, B. Valionytė citavo prezidento A. Smetonos žodžius apie signatarų žygdarbį. Visus sužavėjo 100 darželinukų, aprengtų gal R. Karbauskio dovanotais tautiniais rūbeliais ir nuoširdžiai mojuojančių trispalvėmis vėliavėlėmis. Minėjimo pabaigoje dalyviai pasirašė Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio deklaraciją ir gavo atminčiai šimtmečio ženkliukus. Penktadienį Vėliavą pakėlimo iškilmės prie Prezidentūros S. Daukanto aikštėje. Nors buvo šalta, pūtė žvarbus vėjas, bet žmonių nuotaika puiki. Aikštė, jos priegos, Katedros aikštė, Gedimino prospektas iki pat V. Kudirkos aikštės pilnos žmonių, gal daugiau nei 10 tūkstančių. Dauguma jų – jaunos šeimos su dvieim trim mažais vaikučiais. Visi džiaugėsi susitikę, sveikinosi, šypsojosi. Katedra taip pat prigrūsta žmonių. Vaizdas – kaip per Sajūdžio mitingus.

Nuostabūs renginiai vyko visoje Lietuvoje, net ir atokiu kaimu bendruomenės šventė savitai ir išmoningai. Tikrai visa šalis plazdėjo Trispalvėmis. Gal trispalviai blynai ar cepelinai nelaibai tiko tokiai šventei, bet tai juk šeimyninė iniciatyva, be blogos valios. Atrodo, lyg prasidėjo naujas Sajūdis. Reikia, kad blykstelėjės entuziazmas neuzgestų, o pereity į konkrečią kasdieninę visų piliecių veiklą visos tautos ir valstybės labui, kad antrasis valstybės istorijos šimtmetis prasidėtų taurių iniciatyvą, darbų ir žygijų laikmečiu, pri menančiu 1918 metų visuotinį užsidegimą. Reikia keistis patiemis ir keisti vi so tautos veidą. Pamiršti nuoskaudas ir vaidus. Nusimesti liūdnas ir piktas veido kaukes, pasipuošti šypsena ir giedra nuotaika. Juk kiekvienas iš mūsų jaunas ar pagyvenęs, daugiau ar mažiau išprusęs gali sugalvoti sau atlikti užduotis, nors ir nedidelius darbelius

bendrajam labui. Padėti tam, kam nesiseka, tvarkyt savo namus ir artimą aplinką, surinkti šiuksles, pataisyti taką ar kelią. Pasodinti medžių ar gėlių. Aplankyt sergantį, pasisveikinti sutiktus pažystamas ar nepažystamas žmones. Ir visiems bus akyse švie siau, ir širdyje lengvai.

Pasižiūrėkime, ką per jubiliejines šventes „Valstybės žiniu“ laikraštyje raše politologai.

Vytautas Dumbliauskas: „Valstybės atkūrimo šimtmetis yra iškili istorinė data, bet 54 metus mūsų krašte buvo svetima kariuomenė. 50 metų neturėjome savo valstybės. Vyko tautiečių žudymas ir trėmimai. Sugebėjome atkurti valstybę. Jau 19 amžiuje Lietuvos atsirado suvokimas, kad valdžia kyla ne iš ko nors, o tik iš pačių žmonių. Žmonės pradėjo mąstyti apie savo tautinę tapatybę. Reikšminga tampa tautos savyka – iš žmonių kylanti valdžia yra vienos tautos valdžia. Mažumos privalo gauti savo kalbos ir kultūros laisvę ir paklusti tokiai valdžiai. Tautinė tapatybė ir tautinės valstybės problema naujai tapo aktuali, kai dabar esame Europos Sajungoje. Kas yra šis politinis darinys ir koks jo santykis su tautine valstybe? Kas mes esame pirmiausia – lietuvių ar europiečiai? Kodėl mes ištirpstame šioje europiečių masėje? Kas per kitą šimtą metų nutiks Lietuvai – neaišku.“

Rima Urbonaitė: „Vėliavas kelia visi. Net ir tie, kurie vis tiek nesusilaikys neurbėjė, kad viskas blogai, valdžia bloga, orai blogi. O kažkas šią dieną susikrovės lagaminus palieka Lietuvą. Santykis tarp piliečio ir valstybės tapo tarsi biurokratinis. Man reikia to, man reikia ano. Net politikai kartais save suvokia ne kaip kuriantys Lietuvą, bet kaip dalijantys biudžeto pinigus prasantiems. Mes patys save suvokiamė tarsi bédžiai, kurie su ištiesa ranka į valdžią žiūri ir tuo pačiu metu jos nekenčia. Pilietybė dokumentuose įrašyta, bet kokios piliečio teisės ir pareigos, retas susimasto. (Emigrantai pilietybę išsaugoti nori, bet tarnauti Lietuvos kar nuomenėje, ar atliliki kitas pareigas savo valstybei – ne.) Vargu ar apie piliečio esmę susimasto mokytojas, kuris

vaikams pataria emigruoti, ar valdininkas, kuriam kiekvienas interesantas yra priešas, ar verslininkas, kuriam mokėti mokesčius valstybei yra didžiausias siaubas. Dažnai girdime: „Šitoje valstybėje, šitoje Lietuvoje“, lyg ji ne mano, ne mūsų ir mes joje tik už nieką neatsakingi nuomininkai. Bet juk suverenas yra tauta, mes visi ir esame atsakingi šeimininkai ir kūrėjai. Valstybė yra mano, o ne kažkieno. Ir reikalavimai piliečiams yra kitokie, nei kad darbdavių – tikėti Lietuva, kritiškai mąstyti ir norėti ją padaryti geresnę savo vaikams, kad jie norėtų čia gyventi. Abejingumas yra didžiausias priešas, kuriant Lietuvą. Vėliavas turėtume kelti ne tik languose, bet ir širdyse. Galime ir turime eiti į priekį. Niekas užmus to nepadarys.“

Mantas Bileišis: „Žmogui svarbi jo tapatybė. Nuo jos nepabėgsi. Iš dalies tapatybę gali rinktis, iš dalies – ne. Būti tėvu, motina, sūnumi esame priversi visi iš prigimties. Tėvo ar vaiko išsižadėjimas yra traumuojanti patirtis. Turime su kuo nors tapatintis. Kai kam tai giminė, kai kam tai tauta ir valstybė. Mums to reikia, nes tada žinome, kad yra kai kas stabilaus, kuo galima pasitikėti. Dažnai tai vadiname pagrindu, pamatu ar šaknimis. Tapatybė su teikia tikrumo. Be jo gyventume apimti nuolatinio streso, vis lauktume netikėtumų, neturėtume atramos. Manoma, kad gimstamumo ir emigracijos križė Rytų Europoje yra postkomunistinės tapatybės krizė. Kuo daugiau tapatybių išsaugosime, tuo geriau bus, jei kada nors prieiks rinktis. Šeimos parama, galimybė sugrįžti į Tėvynę labai pravers. Linkiu visiems kuo daugiau lie tuviškos tapatybės.“

Alvydas Medalinskas: „Praėjusių savaitę per visą Lietuvą nuvilnio valstybės atkūrimo šimtmečio renginių. Žmonės džiaugėsi laisve, mojavos Trispalvėmis, kabino jas prie namų, automobilių, languose ir balkonuose. Atrodė, kad tikrai visi nuoširdžiai švenčia. Atrodė, kad taip buvo visada, net per 50 okupacijos metų. Deja, tada vieni kabino Trispalvę, kiti juos skundė, gaudė, siuntė į Sibirą, kurdamis tik savo asmeninę gerovę. Ta realybė gerai

atspindi Andriaus Juozėno filmas „Pélédu kalnas“. Vieni kilo į, atrodo, be vilčišką kovą ir neišdavė to, kuo tik, kiti, priešingai, skundė tai darančius. Treči stengési būti nuošalyje. Tai istorija apie neginkluotą pasipriešinimą. (Tuo tarpu apie herojiskas partizanų kovas de ramo filmo vis dar nėra. Tik trumpi dokumentiniai pasakojimai, gal išskyrus filmą „Emilia iš Laisvės alėjos“.) Gerai, kad prieš kurį laiką buvo prisiminta 1949 metų vasario 16 dienos LLKS Deklaracija ir jos autoriai prilyginti Kovo 11-osios signatarams. Bet iki šiol deramai nesuvokta Sajūdžio Seimo 1989 metų vasario 16 dienos Deklaracijos svarba, kurioje viešai paskelbtas siekis atkurti Nepriklausomybę. Nuo 1988 metų liepos 9 dienos laisvai suplevėsavo Trispalvės.“

Svenčiant valstybės šimtmetį kai ko buvo per daug, kai ko trūko, kai ko iš viso galėjo nebūti. Lietuvos radijo šventinio laikotarpio laidose būta kolaborantų P. Cvirkos, S. Neries, Venclovos ir kitų kolaborantų teisinimų. Esąjie buvo talentingi rašytojai ir poetai, tik ap mulkinti sovietų propagandos. (Iš tikro jiems rūpejotikų pačių gerovę. Ką SSRS ambasada jiems užtikrino. Reikėtų patikėti, kad išprusė žmonės buvo kvalesni už eilinius ūkininkus, kurie sovietinei propagandai netikėjo.) Teisinti emigrantai, kad jie svetur pasisems žinių ir patirties, ir grįžę į Lietuvą sėkmės dirbs visų naudai. Esą mes kovojo už tokią Lietuvą, kad galėtume keliauti po pasaulį. Tai kas tie „mes“, kurie kovojo už išsivalščiojančią Lietuvą? Tai tie, kuriems rūpėjo tik jų asmeninė gerovę, o ne visuotinis gėris.

Sūkiai ir palinkėjimai valstybės šimtmečio proga daugiausia buvo pragmatiški. Trūko taurių idėjų arba: „Ne žodžiai, bet darbais mes tėvynę mylime“. Kaip galima pateisinti gydytojus ar kitus specialistus, išvykstančius svetur, „nes ten geriau moka“? Juk juos išmokslino Lietuvos žmonės ir tai pasiekiantiems daug kainavo. O juk visa da buvo ir yra daug tokų, kuriems tėvynė brangesnė už gyvybę. Tai ar iš tikro visi mes kuriame klestinčią Lietuvą? O gal tik kas dešimtas – idealistas?

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Šiaulių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas

Šaltoką vasario 23-iosios penktadienį Šiaulių tremtiniai rinkosi į Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešąją biblioteką, kur vyko LPKTS Šiaulių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. I susirinkimą atvyko svečiai: LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, LPKTB Šiaulių skyriaus pirmininkė Elzėta Bagdonienė, Lietuvos Persitvarkymo Sajūdžio Šiaulių skyriaus pirmininkas Algirdas Kulikauskas, TS-LKD partijos Šiaulių skyriaus pirmininko pavaduotojas Tomas Petreikis. Susirinkimas prasidėjo filialo pirmininkės sveikinimo žodžiu. Vėliau nuskambėjo Lietuvos himnas, kurį atliko Šiaulių kultūros centro choras „Tremtinys“. Po tylos minutės ir svečių sveikinimo žodžių, choras atliko dar keletą dainų, skirtų atkurtos Lietuvos valstybės 100-mečiui, o visiems filialo ju-

biliatams skambėjo „Ilgiausią metų“.

Filialo pirmininkė Valerija Jokubauskienė perskaitė 2017 metų filialo veiklos ataskaitą ir pristatė 2018 metų veiklos planą. Revizijos komisijos pirmininkė Angelė Marcinkienė supažindino su Revizijos komisijos ataskaita. Eugenija Buitvydienė pateikė Etikos ir procedūrų komisi jos ataskaitą. Atsakius į visus klausimus, filialo darbas įvertintas teigiamai.

Susirinkimo antroje dalyje vyko rinkimai. Filialo tarybos dauguma liko ta pati, naujai išrinkti keturi nariai. Valdyba papildyta vienu nauju nariu, o Vytautui De-

veikiui suteiktas LPKTS Šiaulių filialo valdybos Garbės nario vardas. Filialo pirmininke perrinkta Valerija Jokubauskienė.

Aktyviems valdybos, tarybos nariams ir visoms filialo seniūnėms LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas įteikė padėkos raštus. Vyko diskusijos dėl nario mokesčio (dabar

mokame 5 eurus per metus). Susirinkusieji nubalsavo, kad nuo 2019 metų sausio 1 dienos Šiaulių filialo nario mokesčis bus 6 eurai.

Pabaigoje pirmininkė pakvietė visus sugiedoti „Lietuva brangi“ ir diskusijas pratęsti prie arbato puodelio.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ
Eduardo Manovo nuotrauka

Įvykiai, komentarai

Ech, ta liustracija!

Lietuvių kalbos žodynės pateikia keletą žodžio „liustracija“ reikšmių. Tai yra lotyniškas žodis (*lustratio*), reiškiantis peržiūrą, peržiūrėjimą, kontrolę. Kitos jo reikšmės dažniausiai susijusios su kontekstu: pavyzdžiu, politikoje šiuo žodžiu vadinas patikrinimas, kuris postkomunistinėse šalyse reikalingas siekiant išsiaiškinti, ar asmuo, užimantis aukštą postą ar siekiantis jo, nebendradarbiavo su KGB ar analogiška konkretios šalies represine institucija. Na, o religijos srityje liustracija vadinas apsivalomasis aukojimas - ritualinės apeigos, padedančios apsivalyti nuo nuodėmės, išsi-gelbėti arba apsaugoti nuo nelaimės, padedant vandeniu, ugniai arba dūmams (liustracija paplitusi visose religijose). Kaip matome, ir vienu, ir kitu atveju kalba eina apie „apsivalymą“, skirtumas tik tas, kad religijoje jis būtinės, o politikoje, kaip tenka patirti, liustracijos gali ir nebūti. Bet kaip tuomet apsaugoti nuo nuodėmių?

Ši problema mūsų valstybę kamuoja nuo pat Kovo 11-osios. Liustracijos nebuvu, todėl komunistinė nomenklatura, keliskartus pakeitusi kailius, vietoj to, kad būtų pašalinta iš aktyvaus valstybės politinio gyvenimo, Jame įsitvirtino ir faktiškai perėmė vadovavimą (paskaičiuokite, kiek metų Lietuvą valdė ir tebevaldo komunistinės nomenklatūros partija ir jos „pavainikiai“ – darbiečiai, tvarkiečiai, valstiečiai, nekalbant jau apie visokias „naujasių“ sajungas ir demokratijas...). Sajūdžio idėjų tėsėja – Tėvynės sąjunga (TS-LKD) – tapo nuolatine opozicija netgi tais atvejais, kai jai tekėdavo „laime“ vadovauti Vyriausybei.

Šiandien absoluti dauguma pripažista, kad būtume nuėjė kur kas sėkmingesniu keliu, jei liustracija būtų atlikta iškart po Kovo 11-osios. Pripažiusta ir... kaltina TS-LKD, kad taip nebuvovo padaryta. Lengva kaltinti, nežinant pagrindinių priežascių ir aplinkybių, kodėl liustracija neįvyko. Atsakymą iš klausimą kažkada yra parašės (deja, per anksti į Amžinybę išėjės) Algirdas Patackas. Kadangi tema itin aktuali ir skausminga, verta pateikti A. Patacko atsakymo santrauką, kurią perskaičius turėtų nebelikti klausimų, kas kaltas, kad liustracija nebuvovo įvykdyta ir kodėl. Na, o žinant kai kurių atsakyme minimų veikėjų dabartinę veiklą, nekilks klausimų ir kodėl jie taip padarė.

„Dėl nepavykusios liustracijos parastai kaltinamas Sajūdžio blokas. Iš tiesų kalčiausia, kad nebuvovo įvykdyta liustracija, yra oportunistinė Tautos pažangos (TP) grupuotė. Tai didžiausia ir skaudžiausia naujos Lietuvos istorijoje niekšybė, kurios pasekmės užnuodijo tolesnį Lietuvos gyvenimą ir dar ilgai nuodys. O buvo taip – Sajūdžio blokas pateikė liustracijos įstatymą, kuriame buvo numatyta liustruoti komunistinę nomenklatūrą iki partinių sekretorių lygio. Tada TP grupuotė padarė klastingą manevrą – pateikė įstatymą, kur liustracija buvo nuleista iki eilinių komunistų partijos narių lygio. Liustracijos įstatymas tada būtų virtęs karikatūra. Ar jie tai padarė tyčioda-

miesi, ar keršaudami, ar papirkti komunistų, tegali pasakyti jie patys. Rezultatas – chaosas, ir normalus įstatymas nebuvu priimtas (...). I valdžią grįžus komunistams, ši grupuotė jiems ištikimai tarnavo (pavyzdžiu, Rolandas Paulauskas tapo komunistų premjero Šleževičiaus ruporu – vedė laidą „Kas geresnio, premjere“, o Ambrazevičius tapo ministru be portfelio, matyt, įvairiems tamsiems reikalams).

Tautos pažangos grupuotė, vėliau tapusi partija, susiformavo Kauno Sajūdžio (KS) Tarybos viduje. (...) Įsibėgėjus Sajūdžio veiklai, prieikė įvairių specialistų, kurie buvo pakvesti į KS Tarybą. Pvz., Sajūdžiui reikėjo renginių vedėjo, tada buvo pakvestas režisierius Norvilas; reikėjo išmanančių pramonės reikalų – buvo pakvestas inžinierius Ambrazevičius ir taip toliau. Taip susiformavo „antrasis ešelonas“. Rolandas Paulauskas tapo šios grupuotės lyderiu (...). Ši grupuotė netrukus pradėjo reikšti oportunistines nuotaikas, bet kol buvo KS Tarybos sudėtyje, buvo suvaldomi. Nevaldomais jie tapo po rinkimų į Aukščiausiąją Tarybą, kuriuos Kauno Sajūdis laimėjo 16:0. Čia jų oportunitizmas pasireiškė gan anksti. AT po Kovo 11-osios atrodė taip – du trečdaliai sajūdiečių ir vienės trečdalis komunistų. Sajūdžio blokui pradėjus byrėti, netrukus jėgos pavidalino poligiai. Tada ši negausi oportunistų grupelė, vėliau tapusi pseudo-partija pompastišku pavadinimu „Tautos pažanga“, pasijuto esanti reikšminga – mat nuo to, kurią pusę jie palaikys, priklausė, ar įstatymas bus priimtas ar ne. Spjovusi į sąžinę, ši grupuotė pradėjo balsuoti už komunistus“.

Taigi Tautos pažangos partija pasistengė, kad Liustracijos įstatymas, kurį pateikė Sajūdžio blokas, nebūtų priimtas. O juk jis siūlė neprileisti prie valdžios tų, kurie vadovavo komunistų partijai – iki žemiausios vadovaujančios grandies! Tačiau TP neprileisti prie vadovaujančių postų (ir į svarbias valstybės tarnybos pareigas) pasiūlė neleisti nė vieno komunisto. Kitaip sakant net tas eilinis darbininkas, kuris į partiją įstojo vien tam, kad gautų butą, „tautros pažangiečių“ reikalavimu, turėjo atsidurti už įstatymo ribų. Jokios logikos – prilyginti jį partijos sekretoriui, vadovaujančiam gamykla. Užt at rezultatas – dar didesnis žmonių suprievinimas, supjudymas.

Apie Liustracijos įstatymo peripecijas išsamiai yra rašės ir žurnalistas Gintaras Visockas „Dvidešimt pirmajame amžiuje“ (Nr. 50, 2007 m. birželio 29 d.), kur nužvelgia komunistinės nomenklatūros įsigalėjimą ir priešinimąsi liustracijai visose postkomunistinėse šalyse. Verta paskaityti.

Na, o šiandien liustracija, nors ir vėluojanti, skinasi kelią į viešumą – ypač daug dėmesio susilaukia KGB bendradarbių pavardžių viešinimas (tiesa, viešinami tik tie, kurie nepasinaudojo malone ir neprisipažino bendradarbiavę su KGB). Nenuostabu, kad kyla visokių skandalų, nepasitenkinimo ar lazdos perlenkimų. Štai paskelbtė Lietuvos

gyventojo genocido ir rezistencijos tyrimo centras, kad su KGB bendradarbiau mūsų kino meno garsenybė Donatas Banionis ir muzikos pasaulio autoritetas Saulius Sondeckis. Koks kilo pasipiktinimas! Kaip drįstama kėsintis į autoritetus! Bet juk „tiesa yra svarbiau už kitas aplinkybes“ – pasakė Čekijos prezidentas Václavas Havelas pasirašydamas Liustracijos įstatymą. (Kita vertus, bendradarbiauvinas bendradarbiavimui nelygu.)

Paskutinis skandalas (o gal nevykės bandymas jį sukelti?) yra Vito Tomkaus skelbiamas „Įtariamuų KGB bendradarbių sąrašas“. Štai ką apie šį „šustauskizmo“ protrūkį rašo Seimo narys Arvydas Anušauskas straipsnyje „Tomkaus politinio reketo fake news dekonstravimas: nuo Landsbergio iki Sabonio“: „Kaip kažkada rašė A. Navickas: „FAKE NEWS – ne legenda ir ne samokslė teorija. Deja, tai liūdnai XXI a. pradžios realybė Lietuvoje“. Ir štai, moraliskai jau seniai bankrutavusios „Respublikos“ savininkas iškilmagai skaičiuoja valandas iki savo paties apsidergimo. Kol pagaliau „Respublikos“ 2018 metų vasario 23–kovo 2 dienos Nr. 8 (196) iškilmingai paskelbima: „Įtariamuų „KGB bendradarbių sąrašas“ ir „jame pavardės oficialiai prisipažinusiu, tų, kurių dokumentai iškeliau į Maskvą, ir tų, kurių liūdnai popieriai“ buvo maišais tempiami iš KGB rūmų“. Bet imame ir analizuojame patį pirmą lapą (laikraščio 2 psl.).

Čia paskelbtos 63 pavardės, iš kurių išryškintos 6 buvusių ir esamų politikų bei žurnalistų pavardės. Matosi, kad mėginta sąrašą suvelti darant abécéle pagal vardus, bet turint po ranka <http://www.kgbveikla.lt/.../agenturos-bylyreg-zurnal.../page:34> paskelbtą 1667 asmenų archyvinių bylų sąrašą, kuri sudarė KGB įrašydama tikrus ir tariaus (verboutus ar neužverboutus) agentus. Taip pat turimas senokai viešai paskelbtas ir prieinamas KGB rezervo karininkų sąrašas su 238 pavardėmis (<http://www.kgbveikla.lt/lktgb-rezervokarininku-sarasas>). Ir jei atsiverčiate šiuos dokumentus ir V. Tomkaus publikaciją, iškarto išaiškėja, kaip buvo gaminama ši klastotė arba fake news...“

Skaitytojams priminsime, kad „fake news“ terminu vadinamos išsigalvotos ar melagingos „naujienos“, kurias pastaruoju metu visame pasaulyje skleidžia Kremliaus propagandistai.

Pateikės išsamiai analizę, A. Anušauskas teigia: „Kitų puslapių nelabai yra prasmės analizuoti, nes kartojasi ta patis schema – tų pačių skelbtų ir sumik-

suotų (t. y. sumaišytų) sąrašų pavardės su dirbtinai Tomkaus įsprauustomis ir paryškintomis politikų pavardėmis.

Pereikime prie 129 paryškintų pavardžių analizės, kurios neprieklauso jokiems KGB sąrašams ir yra išimtinai V. Tomkaus dirbtinai įspraustos į ši kuriaram falsifikatą. Tai yra tikrasis „tomkaus sąrašukas“. Kodėl ši savo asmeninį sąrašuką V. Tomkus sudarė, galima tik spėlioti. Yra ir jo asmeniniai priešininkai (kaip V. Landsbergis) dar nuo Sajūdžio laikų, ir komercinai konkurentai, ir jam kelią perejė politikai, ir jo asmeninių (įtariu – materialinių lūkesčių) nepateisinę Pakso ar Uspaskichio atvesti politikai, ir dar nežinia kodėl...“

A. Anušauskas, analizuodamas „V. Tomkaus sąrašą“ aptiko ir nuostabą keliančių dalykų: „Viskuo galiu patikėti dėl šios frakcijos (Tvarkos ir teisingumo, red. past.) narių, bet kad R. Žemaitaitis, būdamas vos septynerių metų, taip KGB agentu, tai viršija net mano fantazijos ribas. Viktorija Čmilytė-Nielsen (Seimo narė nuo Liberalų sąjūdžio, red. past.), būdama šešerių metų, buvo Tomkaus „užverbuota“ į KGB.

„Taigi išvada yra labai paprasta – V. Tomkus nori apmulinti paskutinių savo skaitytojų akis įžūliai plagijuodamas tikrus dokumentus (beje, yra nukopijuota iš paskelbtų sąrašų net su vienomis korektūros klaidomis) ir papildydamas juos savo klastocių intarpais. Ir visai nesvarbu, kad konservatoriai M. Adomėnas, P. Saudargas ir A. Biilotaitė, liberalė Viktorija Čmilytė-Nielsen, tvarkietis R. Žemaitaitis ar socialdemokratė O. Leiputė tais laikais buvo vaikai ar paaugliai. Kai sieki tik sau žinomo tikslą, bet kokios prie-monės tinka. Kadangi dalies jų iki patekimo į politiką V. Tomkus net nepažinojo, o daugiausia dėmesio sulaukia 2012–2016 metų Seimas, tai akivaizdu, jog ši sąrašuką jis sudariniėjo 2015–2016 metais. Fake News? Taip, bet su reto bukumo, idiotizmo ir įžūlaus politinio reketo priemašomis,“ – baigia Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto narys A. Anušauskas.

Gaila, jis neanalizuoją, kokių tikslų gali siekti V. Tomkus, paskleisdamas šią šiukšlyną visuomenėje. Gal tuo siekiama kažką pridengti ar parengti dirvą kokiam nors netikėtumui? Juk neatrodo, kad šio skiedėjo tikslas būtų pakenkti tokiai žmonių, kaip poetė Jono Aisčio, Bernardo Brazdžionio ar dailininkės Barboros Didžiokienės reputacijai.

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama
iki kiekvieno mėnesio 28 dienos
bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje,
per „Lietuvos pašto“ laiškininką,
paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400,
internetu www.prenumeruok.lt.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:
1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34 Eur.

Briuselyje iškilmungai šventėme Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio jubilieju

(atkelta iš 1 psl.)

LPKTS Jurbarko filialo paprašytas Edvardas Strončikas įteikė jubiliatei garsiausios Aukštaitijos audėjos Genovaitės Šiménienės tautinį audinį ir pasiūlė kandidatuoti būsimuose Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.

Europarlamentarė dr. Laima Andrikienė pasveikino atvykusiuosius tautiečius su šimtmečio jubiliejumi, pasidžiaugė Lietuvos pasiekimais, naryste Europos Sajungoje ir NATO, palinkėjo visiems savo gerais darbais puošti Tėvynę, asmeninės sėkmės.

Vasario 21-osios rytas jau Europos Parlamente, susitikimas su parlamentare prasidėjo delegacijos narių dominančiais klausimais – kokios prognozės dėl būsimų rinkimų į ši Parlamentą, kokios tendencijos laukiamos – ar nepadaugės radikalijų kraštutinių partijų atstovų, ar nesumenks šiuo metu reikšmingiausios Europos liaudies partijos politinės grupės, kuriai šią kadenciją priklauso europarlamentarai L. Andrikienė, A. Guoga, A. Saudargas, įtaka būsimai Europos Sajungai. Išgirdome optimistinį atsakymą, kad ši centro dešinės frakcija ir po būsimų rinkimų bus didžiausia ir įtakingiausia. Nemanliai pasijutome išgirdę, kad šiame Parlamente jau turima atvirų Kremliaus, na ir Sirijos diktatoriaus Asado rėmėjų. Mums, buvusiems politiniam kalniams ir tremtiniam, į rūpimą klausimą, kodel netęsiami ir sustojo buvusių europarlamentarų prof. Vytauto Landsbergio ir Radviliškio Morkūnaitės-Mikulėnės, L. Andrikienės, latvių parlamentarės Sandros Kalnietės padaryti reikšmingi teisiniai žingsniai Europos Parlamente dėl sovietinių ir nacistinių nusikaltimų žmonijai vienodo įvertinimo, buvo atsakyta, kad dabartinis Europos Parlamentas užkrautas Didžiosios Britanijos pagimdyta bėda – „Brexit“.

Sis abipusiai naudingas dalykinis ir betarpiskas susitikimas neprailgo, o vakaropjau laukėme pagrindinio kelionės renginio – šventinio Lietuvos šimtmečio jubiliejaus Europos Parlamente.

Delegacijai akiratį praplėtė apsilankymas taip vadinamajame „Parlamentariume“ – Europos Sajungos muziejuje, kur šiuolaikinėmis priemonėmis patiekta Europos Sajungos ir jos institucijų istorija.

Prasidėjus iškilmangam Lietuvos Respublikos šimtmečio paminėjimui Europos Parlamente giedami Lietuvos ir Europos Sajungos himnai. Rengini pradėjo ir vedė europarlamentarė dr. L. Andrikienė, tremtinį dukra.

Gausias aplodismentas buvo palydėti anglų ir lietuvių kalbomis jos ištarti sveikinimo žodžiai: „Brangūs lietuviai, Lietuvos Respublikos piliečiai, džiugu matyti visus, taip gausiai susirinkusius. Šiandien ypatina diena Europos Parlamente, švenčiame Lietuvos Respublikos jubilieju, modernios Lietuvos valstybės šimtmetį, ir prisimename aštunojioliką metų Vasario 16-ąją, mūsų signatarus, okupacijas ir devyniasde-

šimtmečiai atgautą laisvę. Šiandien čia, mes su kolegomis europarlamentarais iš įvairių šalių, Europos Sajungos institucijų vadovais, Lietuvos Seimo delegacija, čia šiomis dienomis viešinčiai iš Lietuvos buvusiai politiniai kaliniai ir tremtiniai, diplomatai, Europos Sajungos institucijose dirbančiai lietuvių ir lietuvių bendruomenės nariai išvienčiamė Lietuvossékmę – mūsų Laisvę, Nepriklausomybę ir mūsų pripažinimą pasaulyje. Mes, visi iš Europos Parlamento, sveikiname Lietuvą, žengiančią į naują istorijos šimtmetį.“

Susirinkusius pasveikino Europos Komisijos pirmininkas Žanas Klodas Junkeris. Sveikinimo žodį teletiltu iš Romos perdarė Europos Parlamento pirmininkas Antonio Tajani: „Valstybės atkūrimą vedusios vertybės suteikė lietuviams stiprybės išverti diktatūros siaubą. Juodžiausiomis valandomis nepriklausomybės atmintis suteikė jums ryžto išsilaisvinti iš sovietinės priespaudos. Tai atvedė jus 2004 metais į Europos Sajungą. Tapote vertinamu Europos šeimos nariu. Šis vakaras simbolizuoją Lietuvos bendrą patirtį, kuri padėjo Europai peržengti susiskaldymą. Lietuva padėjo Europai tapti geresne ir Europa yra jums už tai dėkinga. Todėl pažymint mūsų bendrą istoriją man būtų didelė garbė, jei Europos istorijos namuose būtų eksponuojama 1918 m. Nepriklausomybės Akto kopija.“

Sveikinimo kalbą pasakė ir LR Seimo pirmininkas Viktoras Pranskietis.

Minėjime dalyvavo Lietuvos Seimo nariai Irena Degutienė, Gediminas Kirkilas, Andrius Kubilius, taip pat ir ši renginį iniciavę Lietuvoje išrinkti EP nariai Laima Andrikienė, Petras Aušrevičius, Zigmantas Balčytis, Vilija Blinkevičiūtė, Antanas Guoga, Bronis Ropė, Algirdas Saudargas bei įvairių frakcijų bei šalių Europos Parlamento nariai.

Kitą dieną apsilankėme Europos Taryboje, kur mus pasitiko šios institucijos atstovas Vladas Kukulskis. Jis papasakojo, kad ši institucija iš esmės yra 28 Europos Sajungos valstybių atskirų sričių atstovų, ministru, ambasadorių, valstybių vadovų susitikimų vieta, kur sprendžiami klausimai diskusijoje, ginčuose, tačiau atitinkamus sprendimus priima Europos Komisija, Europos Parlamentas. Paklausėme, kaip bus sprendžiama šiomis dienomis į Briuseli atvežta 53 tūkstančių Lietuvos ūkininkų pasirašyta peticija dėl skirtingu pieono kainų. Atsakymo teks palaukti.

Turime suprasti, kad nebūtų tokios Lietuvos be mūsų motinų, tėvų, protėvių dėl laisvės sudėtos aukos ant Tėvynės aukuro. Ir tai privalome perduoti mūsų vaikams ir vaikaičiams. O meilę Lietuvai reikia reikšti labiau ne žodžiais, bet naudingais kasdieniais darbais, negailint jėgų ir pastangų.

Dar kartą norime padėkoti Europos Parlamento narei dr. Laimai Liucijai Andrienei už šią puikią istorinę kelionę.

Edvardas STRONČIKAS

Sveikiname

Gerbiamą LPKTS Pakruojo filialo pirmininkę Zita VĘŽIENE,

sveikiname gražaus 80 metų jubiliejaus proga. Dėkojame už prasmingą filialo veiklą, kūrybinius sumanybus, meilės Tėvynei dvasią. Džiaugiamės Jūsų kūrybiniu indeliu į krašto istoriją, kuris padeda ir padės ugdyti mūsų vienuomenės, ypač jaunimo, tautinę savimonę ir istorinę atmintį. Jūsų knygos – graži dovana Lietuvai.

Linkime, kad niekad neapleistų energija, ir akys šilumą teskleistų, širdis, tikėjimo žiedais apvainikuota, te niekada pavargti Jums neleistų. Ilgiausiu metu!

LPKTS Pakruojo filialas,
LPKTS valdyba

Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname 1949 m. Irkutsko sr. Usolės r. Taiturkos k. buvusį tremtinį Juozą JASELIŪNĄ.

Linkime stiprios sveikatos, ilgų ir prasmingų gyvenimo metų, kad širdis išliktų kupina vilties, šilumos ir skambių dainų.

LPKTS Kauno filialas

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga sveikiname Joną KADŽIONĮ, Algimanto apyg. partizaną, buvusį politinį kalinių, Vyčio kryžiaus ordino kavalierių, ir Povilą RADZEVIČIŪ, Vytauto ir Algimanto apygardų partizanų ryšininką, buvusį tremtinį;

80-ojo gimtadienio proga – Reginą ZLATKIENĘ, buvusią tremtinę.

Linkime Aukščiausiojo globos, Švč. Mergelės Marijos malonės, nepalistančių artimųjų rūpesčio, šilumos, ramybės.

LPKTS Anykščių filialas

Jūsų gimimo diena, sutupusi su gimtosios Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiu, tebūna lyg Aušrinė Tėvynės žydrajam danguje...

Gerb. Jonai JONKAU,

sveikiname garbingo 95-ojo jubiliejaus proga, linkime sveikatos, toliau tvirtai žingsniuoti gimtosios Lietuvos keliais, telydi Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Rokiškio filialas

Tie metai viesulais praūžia, nesustoja,
Dienų laivai paskęsta praeity...

80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname 1948 m. Irkutsko sr. Bolšaja Rečka gyv. Čeremšankos k. buvusią tremtinę Genovaitę GERVYTY-ADOMAVIČIENĘ ir linkime stiprios sveikatos, sėkmės, Švč. Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Jurbarko filialo susirinkimas

Šeštadienio rytą buvę Jurbarko politiniai kaliniai ir tremtiniai rinkosi pabendrauti ir pasidalinti savo rūpesčiais ir nuveiktais darbais, pasidžiaugti laisia Lietuva. Susirinkimas prasidėjo Lietuvos himnu. Tylos minute buvo pagerbtai išėjusieji Amžinybėn. Jurbarko K. Glinskio teatras atliko kompoziciją „Pokalbiai su Vydunu“.

Susirinkusios pasveikino Jurbarko meras Skirmantas Mickevičius, TS-LKD Jurbarko rajono pirmininkas Daivaras Rybakovas, Jurbarko savivaldybės administracijos direktoriaus pavauduojo Darius Juodaitis. LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas pasveikino Lietuvos nepriklausomybės jubiliejaus proga ir įteikė padėkos raštus aktyviausiems filialo ir valdybos nariams: sekretorei Adelei Kulikauskienėi, valdybos narei Angelinai Veniulienėi, Eleinai Bučinskienėi, filialo narei Kazimierai Kregždaitei, Genutei Urbonavičienėi, Aldonai Bunikienei, LLA pirmininkai Irenai Giedraitienėi, šauliams Benui Radvilai ir Romualdui Undraičiui.

Filialo pirmininkė Irina Pažereckienė

ne perskaitė valdybos ataskaitą. Praėjusiais metais buvo atlikta nemažai darbų. Filialo nariai dalyvavo visuose rajono renginiuose, organizavo talkas prie tremtinii paminklo bei partizanų atminimo įamžinimo vietose, minėjo Gedulio ir Vilties dieną, dalyvavo sąskrydyje „Su Lietuvą širdy“ Ariogaloje ir kituose. Baigdama Irina Pažereckienė palinkėjo visiems sveikatos, o naujai išrinktai valdybai – sėkmės prasmingose darbuose: „Tik dirbkime vieningai, nes mūsų filialo nariams jau reikalinga pagalba ir paguoda, atjauta bei finansinė parama“.

Revizijos komisijos ataskaitą perskaitė Liudmila Stepanova.

Išrinkta filialo valdyba, Revizijos ir Etikos komisijos. Į valdybą išrinkti šie nariai: Adelė Baublienė, Irina Pažereckienė, Adelė Kulikauskienė, Angelina Veniulienė, Algirdas Genys, Vidas Genys, Vidas Kekštėnas, Algirdas Petruitis, Stanislava Ambrakaitienė ir Elena Bučinskienė. Filialo valdybos pirmininkę perrinkta Irina Pažereckienė.

Irina PAŽERECKIENĖ

Ūkininko iš Gineikių šeimos istorija

Aloyzo REINIO pasakojimas

Reiniai kilę iš Lipniūnų kaimo (dabar – Kėdainių miesto kaimiškoji seniūnija), esančiame apie 7 kilometrus į šiaurės vakarus nuo Kėdainių miesto. Dar ir dabaryra išlikę dvarininkų Christauskų dvarvietės liekanos (dvaro rūmai, ūkvedžio namas). Stovėjo dvaravietė prie vieškelio Kėdainiai–Krakės, jo atšakos vedė į Ruoščius, Urnėžius. Pietiniu kaimo pakraščiu vingavo Smilgos upė, vakaruose į ją įtekėjo Graisupis. Vietovė lygi, iš pietų ir vakarų prieina Josvainių miškai. Dar dabar kaimė gyvena apie du šimtai žmonių, nors visai neseniai jis buvo gerokai gausesnis.

Manoma, kad šios šeimos vyrai anksčiau turėjo kiek kitokią pavardę ir vadinosi ne Reinis, bet Reiny, kaip ir Mečislovas Reiny (1884–1953), arkivyskupas, teologijos ir filosofijos profesorius, diplomatas, politikas, Lietuvos užsienio reikalų ministras, SSRS politinis kalinys, kankinys.

Lipniūnuose Antanas ir Ona Reiniai išleido į gyvenimą sūnus Feliksą ir Juozą bei dukras Oną ir Eleną. Jie buvo pasiturintys, ūkininkavo 80 hektarų ūkyje, vaikams sukūrus šeimas, padėjo jiems pinigais. Taip Feliksas Reini (1907–1983) 1935 metais vedė Aldoną Svisčiauskaitę (1913–1983) iš netolimo Gineikių kaimo (dabar – Jonavos rajonas, Kulvos seniūnija), gavęs pasogą bei tėvų paramą, žmonos téviškėje, plynėjo vietoje, išsigijo ūki, kurį sudarė 20 hektarų dirbamos žemės ir dar 8 hektarai miško. Jauna šeima savo jėgomis ėmė kurtis naujame ūkyje: pasistatė gyvenamą namą su dideliais langais, čerpę stogu, gražia priemene, daržinę, didelį tvartą, kuriame ir laikė 8 karves, du arklius, pulkelį avių, būri vištų ir žąsų. Abu buvo labai darbštūs, mokojo nudirbtį visus ūkio darbus.

Aldonas téveliai Svisčiauskai irgi buvo ūkininkai, gyveno Gineikių kaimė, užaugino tris dukras. Liudvika ir Felicia (1913–1983) išvyko gyventi į Kauną, Aldona ištekėjusi iškūrė netoliene, ji savo tėvams, kiek galėjo, padėjo. Bet taip jau atsitiko, kad ne tik Feliksas ir Aldona su sūnumis Anatolijumi, Aloyzu dukrele Otolija pokaryje buvo ištremti į Sibirą, bet ir Svistavičiai okupanto valia atsidūrė tremtyje, ir tik po dešimties metų sugrįžo gyventi į savo namelius. Žinoma, rado juos vietos kolūkio nugyventus, tad ēmėsi darbo:

remontavo statinius, puoselėjo aplinką, sodino medžius. Sovietiniais laikais vargo kaip ir visa Lietuva. Atkūrus nepriklausomybę ir iširus kolūkui, sumažėjo ir čia gyvenančių. Dabar Gineikiuose gyvena vos trisdešimt gyventojų.

Vos iškūrė Gineikiuose, Feliksas ir Aldona Reiniai susilaukė dukrelės, kuri tévelių skausmuvi mirė dar kūdikiu būdama. Išgyvenę vaikai tapo mažais treminiais: Anatolijus gimė 1939 metais, Aloyzas – 1941-aisiais, Otolija – 1947 metais.

Dar iki tremties, kuri Reinių šeimą palietė 1948 metų gegužę, broliukai lankė už 6 kilometrų buvusi Vandžiogalos mokyklą, vieną iš moderniausių Lietuvoje pradžios mokyklų, pastatyta 1932 metais, kuri 1944 metais tapo progimnazija ir buvo mokoma dviem kalbom: lietuvių ir rusų. Aloyzas buvo bebaigiantis pirmą klasę, o Anatolijus mokoся trečioje. Otolija tebuvo metukų.

1948 metų gegužės 22-osios naktį prie Reinių namų privažiavo sunkvežimis ir iš jo išlipo keturi vyrai: du lietuviškai kalbantys ir du rusų kareiviai su šautuvais. „Renkitės, – pasakė, – važiuos labai toli“. Leido pasiimti drabužių, daiktų, tik tam tikrą kiekį maisto. Motina pasimetė, nesusigaudė, ką ir kiek imti, kas bus svarbiau ilgoje kelionėje. Lietuviai komjaunuolai tylėjo, o rusų kareiviai patarė, kad imtų viską, ko reikia: sunkioje kelionėje ir buityje Sibire viskas pravers... Tad į ryšulius krovė ir žieminius drabužius, paltį lašinių, maišą grūdų. Deja, Reiniai pasiėmė varginančiai kelionei tik mažą dailelę sunkiu darbu užgyvento turto. Ne tik gyvulius, paukščius, bet ir likusius buities daiktus, maistą, gyvulius, drabužius pasisavino stribai ir tie, kurie juos paskundė. Paskundė, kad jie yra išnaudotojai, kad vasaromis samdo pie menį, ūkio darbininkę, be to, gyvena netoli miško, tai pas Reinius ateina ir valgyti gauna miškiniai. Niekam iš tremiamųjų sąrašus sularusiu okupantu parankinių nerūpėjo, kad dar dažniau pas ūkininkus atklysdavo išalkę stribai, išakydavo ruoštį visam būriui valgį ir kur nori ieškoti naminukės jų drāsai...

Šaltiniai teigia, kodėl šios šeimos užuojauta tévynės gynėjams okupantų buvo prilyginta tévynės išdavimui. Mat jų sodyboje Gineikių kaime 1948 metų sausio 15 dieną išduotas žuvo partizanas Pranas Mingaila. Patyčiomis

buvu nuvežtas į Vandžiogalą ir pamestas prie stribų būstinių. Vėliau užkastas žvyruobėje. 1991 metų liepa pastatytas ir pašventintas kryžius, atminimui kovoju sių ir žuvusiu už Lietuvos laisvę, yra maždaug apie 500 metrų nuo užkasiomo vietas...

Pranas Mingaila-Banginiš, Liepa gimė 1925 metais Čudu kaime, Jonavos rajo ne, ūkininko šeimoje. Buvo baigęs Ragožių pradinę mokyklą. Sugrįžus „vaduotajams“, dirbo Svilionių girininkijoje ir susitikinėdavo su draugais, besislapstančiais nuo armijos, aptarinėdami ateities planus. Sudarė būrij, kurio vadu tapo Vaclovas Treščinskas-Pelėda.

Vaclovas Treščinskas-

Reinai tremtyje: tėtis su mama, vaikai Aloyzas, Anatolijus ir Otolija, 1954 metai

Feliksas ir Aldona Reiniai su sūnumis Aloyzu ir Anatolijum prie savo sodybos, 1943 metai

Pelėda gimė 1922 metais Jonavoje, geležinkeliečių šeimoje. 1940 metais jis baigė Kauno aukštėniją prekybos mokyklą, iki 1944 metų dirbo Trakuose spaudos fonde buhalteriu. Su frontu buvo pasitraukęs į užsienį, tačiau su draugais išmestas desantu organizuoti partizaninį judėjimą Lietuvoje. Jo tévas Petras Treščinskas suimtas 1945 metų pavasarį ir dingęs be žinios. Vaclovas slaptėsi namuose, susitikinėjo su draugais, mėgino organizuoti būrij. 1945 metų liepa Pranė motiną su trimis žamečiai vaikais (as tuonių, dešimties ir dylikos metų) ištremė į Komiją, Troicko-Pečiorsko rajoną.

Vacys pastebėjo prie namų artėjančią mašiną, pilną ginkluotų stribų, ir pabėgo į mišką. Vietos partizanai dalyvavo susirémimuose su stribais, bet visa da Dievas saugojo. Buvo atvejų, kai ne vieną dieną prasédėjo su draugais Pukynės raisto vandenye, kol atslėgdavo pavojus. Aplinkiniai miškai tapo antrais namais. Vaclovas Treščinskas-Pelėda 1948 metais buvo susektas Smičkių kaime netoli Vandžiogalos ir žuvo...

Tremiamus Reinius atvežė į Jonavos geležinkelio stotį. Surinko iš visų apylinkių pavyzdingus ūkininkus, mokytojus, inteligenčius, ir pajudėjo ešelos

nas į Rytus. Keliavo kaip ir visi to meto tremtiniai: su užkaltais laneliais, užrakintomis durimis, keturkampe skyle vagono grindyse gamtiniams reikalamis atliliki, ilgais ar trumpesniais sustojimais, kai leisdavo dvieju žmonėms atsinešti vandens... Taip per kelias savaites privažiavo Krasnojarską... Šaltiniai teigia, kad per 1948 metų tremtį „Vesna“ iš Lietuvos buvo išvežti 40 002 žmonės – 11 365 šeimos, iš jų beveik 12 tūkst. vaikų, apie 5 tūkst. asmenų, vyresnių nei 60 metų. Nors apie 1200 šeimų ir nemažai pavienių asmenų nuo trémėjų pasislėpė, trūkuvo išvengta ištremiant šeimas iš rezervinio sąrašo. Dauguma tremtinių apgyvendinta Krasnojarsko krašte – per 22 tūkstančiai.

Krasnojarske jų laukė laivai, kad ne laimėlius išbarstyti Sibiro šiaurėje. Reinius ir kitus tremtinius iš Lietuvos gabeno keturi laivai, jie sėdėjo „Spartako“ triumuose. Laivas buvo įdomus tuo, kad yrësi Jenisejumi, varomas šonuose išrengtų besisukančių ratų: viskas lyg iš pasakų, iš tolimų viduramžių laikų.

Spaudai paruošė Stanislovas ABROMAVIČIUS
(Bus daugiau)

Vienas buvusio Lipniūnų dvaro statinių (ūkvedžio namas)

Istorija be „baltų dėmių“

Prieš 95-erius metus žlugo Varviškės „respublika“

Varviškė – tai senas kaimas ir buvęs dvaro palivarkas, įsikūręs prie Igardos upės, netoli tos vietas, kur ji ir Juodoji Ančia įteka į Nemuną, 13 kilometrų į pietryčius nuo Kapčiamiesčio, 25 kilometrus į šiaurę nuo Gardino, miškingoje ir durpėtoje vietoje. Varviškė įkurta 15 amžiaus pabaigoje. Minima 1518 metais ir 1744 metais Vilniaus vyskupijos sinodo aktuose. Nuo 1764 metų Varviškėje stovėjo medinė koplyčia, kurią pastatė dvarininkas Ochmanas.

Spėjama, kad Varviškės pavadinimas kilęs iš lietuviškų žodžių „varvinti“ ir „vaškiai“, tai yra vaško varvintojai arba vaško apdirbėjai. Vėliau čia įsikūrė dvaras. Netoli Baltosios Ančios žiočių, 18 amžiuje per upę buvo įrengtas keltas. Jį pastačius, ant kranto prie medžioprikalalta šv. Jono koplytėlė. Šią vietovę, čia įsikūrusi kaimą, pradėta vadinti Sventijansku.

Dvarininkų įtaka sulenkėjimui

1893 metais „Lenkijos karalystės geografiniame žodyne“ nurodyta, kad Varviškėje yra 23 ūkiai (kiemai), kuriuose gyvena 301 žmogus, o pirmojo visuotinio Lietuvos gyventojų 1923 metų surašymo duomenimis, Varviškės kaime buvo 52 ūkiai (kiemai), kuriuose gyveno 253 gyventojai.

20 amžiaus Nepraklausomybės kovu pradžioje, Lietuvai netekus pietinių teritorijų, Varviškė liko labiausiai į pietus įsikūrės kaimas prie demarkacijos (administracinės) linijos. Vietovėje nuo seniausių laikų gyveno lietuviai, tačiau dvaras sulenkino kaimą, kuris savitai pateko į Nepraklausomos Lietuvos kūrimosi istoriją.

Seinų krašte buvo gausu dvarų ir dvarininkų, kurie turėjo įtakos miestų sulenkėjimui, o pietiniuose pakraščiuose lenkiškumas palietė ir kaimus; sulenkėjo ištisiuose valsciai. Kadangi lenkai pradėjo organizuotis anksčiau už lietuvius, spėjo sutvirtinti, tad ir jų agitatorai, dvarininkų kviečiami, Seinų krašte atsirado gana anksti. Dauguma gyventojų, įkalbinėjami lenkų agentų ir bauginamų, svyrauto: „po kieno valdžia bus geriau“.

Jau 1918 metų spalį, lietuviams dar prieš pradedant organizuoti parapijų komitetus, Kapčiamiestyje Aleksandro Mockevičiaus name lenkai įsteigė savają pašto įstaigą, kurios vedėjuoja skirtas Aleksandras Kiaulevičius. Jis vienos gyventojus įkalbinėjo sakydamas, kad „čia jau amžinai liksianti Lenkija“. 1918 metais Kapčiamiestyje greita lietuvių komiteto įsteigė ir lenkų komitetas, kurio lietuvių nepripažino. Išvijus iš Kapčiamiesčio lenkų komitetą, jo veikėjai persikelė į valsciaus pietinį pakraštį – Varviškės kaime, kur slaptai įsteigė ir savo ginkluotą jėgą – partizanus.

Kaimas atsidūrė neutralioje zonoje

Tautų sajungai 1919 metų birželio 18 dieną tarp kariaujančių valstybių nustačius demarkacijos liniją, o 1920 metų lapkričio 29 dieną įvedus abiem pasiūlytus 12 kilometrų pločio neutralią zoną, Varviškės k. atsidūrė neutralioje zonoje prie demarkacijos linijos. Pasienio barą saugojo Lietuvos kariu-

menės kareiviai, tačiau jų sargybos posėtai buvo išdėstyti labai retai, maždaug kas 7–8 kilometrus.

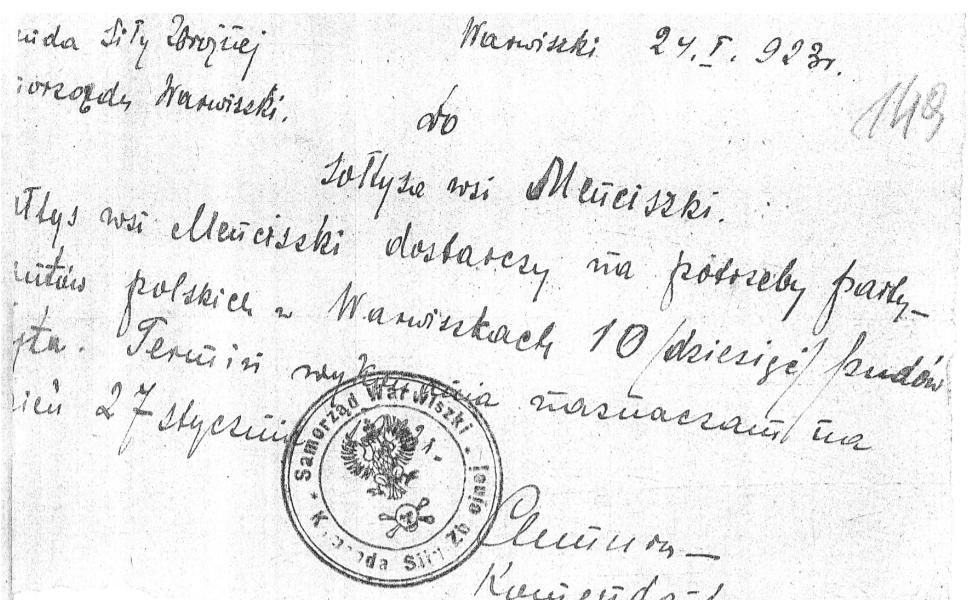
Kapčiamiesčio valsčiaus rytiniai ir pietiniai pakraščiai apaugę miškais, kuriuose plytėjo nepraeinamos pelkės ir krūmai. Per šiuos miškus ir ējo demarkacijos linija, taigi valsčiaus pakraštys ribojosi su lenkų užimta teritorija. Tarp šių miškų, nedideliuose ploteliuose prastos smėlio žemės, buvo įsikūrė skurdūs kaimeliai. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą šių kaimų gyventojų dauguma vertėsi grybų rinkimu ir valstybinio miško vogimu, taip pat eidavo uždarbiauti į Gardiną, kur gerokai sugudėjo ir sulenkėjo. Gyvendami miškuose ir užkampyje, be to, neturėdami turto, iprato gyventi laisvą „miškinį“ gyvenimą. Rusijos valdymo laikais į tuos „miškinius“ valdžia nekreipė dėmesio; žandarų jie neužkabindavo, o tolimesnių apylinkių žmonės jais pasiskusti valdžiai bijojo, taip šie ir „užsigrūdino“ laisvėje. 1918 metais organizuojant parapijų komitetus, lenkų agentai sumanė panaudoti „miškinius“ ir suorganizuoti savajį komitetą. Kapčiamiesčio valsčiaus gyventojai ir taip jau buvo sulenkėjusių dvarų įtakoje, o kiti, būdami netolimi Gardino apskrities kaimynai, sugudėjo.

Atkaklus mėginimas Lietuvą prijungti prie Lenkijos

Lenkams Kapčiamiestyje nepavyko suorganizuoti savo komiteto, likviduotas ir jau pradėjės veikti jų paštas. Nepavykus įsikurti Kapčiamiestyje, lenkai nukreipė veikimą į miškus, tarp „laisvų“. Jų kaimuose atsirado ir apsigyveno lenkų agitatoriai iš Seinų ir kitų vietovių. Iš pradžių, kol „miškiniai“ niekas nevaržė, jie gyveno „nepraklausomą“ gyvenimą, krito valstybės miške medžius, statėsi sau trobesius, medieną vežė į turą ar parduodavo ūkininkams, ir iš to neblogai gyveno. Savo globėjams lenkams taip pat neliko skolungi. 1919 metais Lenkijos kariuomenė ir lenkų partizanams puolant Seinus, „miškiniai“ taip pat dalyvavo juos užimant, o kiti užpuolė lietuvių miliciją Kapčiamiestyje. Vėliau, sustiprėjus Lietuvos valdžios įstaigoms, jie vėl sulindo į miškus ir visai atsisakė atlkti pilietines pareigas.

1919–1920 metais šiame tolimiausiai pietiniame Lietuvos kampe pradėjo telktis Lietuvos prijungimo prie Lenkijos šalininkai, kurie, remiami Lenkijos vyriausybės, siekiančios prijungti prie Lenkijos visą neutralią zoną, paskelbė vadinamąjį Varviškės savivaldą arba dar kitaip „placufką“ – sustiprintą karišką forpostą. Ši kaimą ir jo apylinkes netgi skambiu Varviškės „respublikos“, kurios teritorija užėmė apie 30 kvadratinį kilometrų, vardu vadino. Pravedus tarp Lenkijos ir Lietuvos neutralią zoną, 1920–1923 metais Varviškės „respublika“ garsėjo ne tik Seinų krašte, bet ir tolimesnėje apylinkėse.

I neutralią zoną tais laikais atbėgdavo slapstytis visokie

Komendanto Chmūros įsakymas Menciškės kaimo seniūnui. 1923-01-24
Dokumento kopija iš LCVA

plėšikai, dezertyrai, avantiūristai ir kitokie bastūnai, užsilikę dar iš Pirmojo pasaulinio karo laikų: kazokai, rusų belaisviai, grįžta iš Vokietijos bei iš Lenkijos kariuomenės pabėgę ukrainiečiai. Iš pradžių, kol jų buvo nedaug, jiems pakakdavo plėšti kaimus neutralioje zonoje, tačiau plėšikų vis gausėjo, ir gyventojai nebegalėjo jų išmaištinti. Susibūré stiprus lenkų partizanų dalinys, o Varviškė buvo paversta centru visai Pietų Lietuvos neutraliai zonai terorizuoti. Lenkų organizacija Varviškės apylinkėse sutelkė apie 300–400 ginkluotų vyru. Jie laikėsi įsitvirtinę Juodosios Ančios, Igardos ir Nemuno krantuose.

Varviškės „respublika“ skelbės esanti nepriklausoma nuo Lietuvos ir Lenkijos bei siekianti prijungti Lietuvą prie „Vidurinės Lietuvos“, turėjo savo „komendantą“, antspaudą; puldavo Kapčiamiestyje, Kučiūnų, Lazdiju, Leipalingio, Liškiavos, Punsko, Rudaminos ir Veisiejų valsčių gyventojus. Tokią teroristų gaują likviduoti sunkiai sekėsi, nes ši veikė miškuose, turėjo gerų ginklų: kulkosvaidžių, šautuvų, granatų, jų rėmė ir Lenkijos valdžia. Kada lietuvių partizanų ir milicijos stipresnės jėgos puldavo, jie pasitraukdavo miškais į Lenkijos pusę, kur lenkų partizanai pridengdavo Lenkijos kariuomenė, ovėliau, lietuvių partizanams ir milicijai atsitraukus, vėl sugrįždavo į savo buveines.

Pradėjo lietuvius puldinėti ir žudyti

Neutralioji zona buvo „niekieno žemė“, kurioje gyvenimas tapo sunkus ir pavojingas. Kadangi čia daugiausia gyveno lietuvių, naktiniai kaimų puldinejimais, žmonių žudymais, sodybų deginimais, grobimais (grobė gyvulius, maisto produktus, kailius ir kailinius, kaimą ir jo apylinkes netgi skambiu Varviškės „respublikos“, kurios teritorija užėmė apie 30 kvadratinį kilometrų, vardu vadino. Pravedus tarp Lenkijos ir Lietuvos neutralią zoną, 1920–1923 metais Varviškės „respublika“ garsėjo ne tik Seinų krašte, bet ir tolimesnėje apylinkėse.

vilnas, drobę, drabužius ir kt.), apiplėšimais ir rekvizicijomis (javais, mėsa, pinigais, pastotėmis) siekta įbauginti gyventojus ir priversti pasisakyti už prijungimą prie Lenkijos valstybės. Tikėtasi, kad Lietuvos karinių pajėgų neginau gyventojai (Lietuva griežtai laikėsi neutralios zonas taisyklių ir iš jos išvedė savo karinius dalinius) neatlaikys ilgai trunkančio teroro, pasijus Lietuvos aplieisti ir paprašys Tautų sajungos ar Lenkijos jų kaimus prijungti prie šios valstybės. Varviškės „respublikos“ partizanai kaskart vis labiau plėtė savo veikimo zoną.

Nepaklusniuosius grasino bausti „karų lauko teismu“. Šioms gaujomis vadavavo Varviškės „savivaldos komendantas“ – Lenkijos kariuomenės poručnikas Juzefas (kitur nurodoma – Feliksas) Pilėvskis, slapyvardžiu Chmūra (Debesis). Kitų teigimu, tai buvęs Kapčiamiesčio dvarininkas Kazimieras Moravskis, pasivadinęs Chmūros slapyvardžiu. Lenkų partizanai taip pat įsikūrė Sventijansko ir Bugiedos kaimuose.

Nepraklausomos Lietuvos spaudoje rašoma, kad Varviškėje lenkų partizanai turėjo savo „komendantūros“ raštine ir antspaudą su Lenkijos valstybės ženklu, kaukole ir dvieju sukryžiuotais žmogaus kaulais, kurie reiškė, kad jie nebijo mirties. Minėtu antspaudu pavyzdžiu pavyko rasti Lietuvos centriniame valstybės archyve, Vidaus reikalų ministerijos 1922–1923 metais slaptoje byloje „Žinios apie lenkų partizanų veikimą“.

„Komendantas“ Chmūra paprastai per pasiuntinius raštiskai pranešdavo kaimui, ką jo gyventojai turi pristatyti į Varviškė. Ant savo reikalavimo rašto „komendantas“ Chmūra dėdavo antspaudą su kaukole.

(keliamo į 8 psl.)

Lenkijos pašto ženklai su Varviškės „savivaldos“ antspaudu. 1923 metais.

Iš A. Antanavičiaus kolekcijos

2018 m. kovo 2 d.

Tremtinys

Nr. 9 (1271)

7

Paskutinis Štuthofo kalinx

Vasario 22 dieną eidamas 103-iuosius metus mirė pas-
kutinis Štuthofo pragarą per-
ėjęs kalinxas Vladislovas TEL-
KSNYS. Jo gyvenimas – tai
sunkių išbandymų ir kančių
kupinas mūsų tautos kelias.

Vladislovas Telksnys gi-
mė 1915 metų birželio 1 die-
nā Runionių kaime, Molėtų
rajone, valstiečių šeimoje.
Lankė Alantos pradinę mo-
kyklą, ganė kaimo bandą. Mo-
kydamasis trečioje Molėtų
progimnazijos klasėje neteko
motinos. Netrukus jo paties
sunki liga privertė nutraukti
mokslą. Pasveikęs išvyko į
Kauną, tėsė mokslą „Pavasa-
rio“ gimnazijoje, dirbo įvai-
rius darbus. Kaune išstraukė
i pogrindinę ateitininkų veik-
lą. Tarnaudamas Lietuvos ka-
riuomenėje baigė dviejų metų
sanitarijos puskarininkų mo-
kyklą. Atitarnavusį kariuome-
nėje Vladislovą pakvietė kata-
likiškas žurnalas „Pavasaris“
dirbtis administratoriumi. Vla-
dislovastelkė jaunimą į „Pava-
sario“ organizaciją.

1940 metais Sovietų sā-
jungai okupavus Lietuvą, už-
drausta „Pavasario“ organi-
zacijos veikla, nutraukta žur-
nalo leidyba. Vladislovas Tel-
ksnys suimtas. Iš pradžių kal-
tintas antisovietinės organi-
zacijos kūrimu, vėliau išgal-
votu atentato prieš Dekano-
zovą rengimu. Prasidėjus ka-
rui su vokiečiais sovietiniai
okupantai skubiai pasitrau-

kė. 1941 metų birželio 23-io-
sios rytą Telksnys išėjo į laisvę
ir iš karto išjungė į vykstantį
sukilimą. Kalėjime patirtas
kančias ir Birželio sukilimą V.
Telksnys apraše knygoje „Pra-
šiau sušaudyti“ (2007).

Vokiečiams okupavus Lie-
tuvą V. Telksnys vėl išjungė į
pogrindinę veiklą. Dirbdamas
„Žaibo“ spaustuvėje administ-
ratoriumi su bendraminčiais
leido ir platinė laikraštį „I lais-
vę“, tėsė kovą prieš naujają oku-
pantą. 1943 metų balandį slap-
toji nacistinė Vokietijos polici-
ja suėmė V. Telksnį ir 15 spau-
doje dirbusių Kauno inteligen-
tų. Juos ištrėmė į Štuthofo kon-
centracijos lagerį. Tuo pat me-
tu Štuthofo kalėjo raštojas
Balys Sruoga, kunigas Stasys
Yla. Apie Štuthofo koncentra-
cijos lagerio kalinių gyvenimą,
suimtųjų kančias, mušimą, ba-
dą, mirtį Vladislovas Telksnys
1949 metais paraše memuari-
ne apysaką „Kamino šešelyje“,
bet ją išleido tik neprilausomos
Lietuvos metais (1990, 1996). 1944 metų kovo pradžioje likusieji gyvi 14 kalinių,
tarpjų ir Vladislovas Telksnys,
buvo paleisti. Tačiau netrukus
juo vėl pradėjo domėtis gesta-
pininkai. Buvusiam kaliniui te-
ko slapstytis, išvykti iš Kauno,
pasikeisti pavardę. Nauja Vla-
dislovas Telksnys išgavo savo
Lietuvos pilietinės teisės, buvo
palaikytas kaip žmogus, kuris
netekėjo savo gyvybes.

Antrosios sovietų okupaci-
jos metais Vladas Lankaitis gy-
venė Kaune. 1949 metais išgavo
Lietuvos pilietinės teisės, buvo
palaikytas kaip žmogus, kuris
netekėjo savo gyvybes.

Skelbimai

Kovo 3 d. (šeštadienį) 11 val. Palangos Stasio Vainiūno meno mokykloje (Maironio g. 8) įvyks LPKTS Palangos filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Prašome visus narius dalyvauti. Jei nebus kvorumo ir susirinkimas neįvyks, pakartotinis bus surengtas **kovo 17 d. (šeštadienį) 11 val.** toje pačioje salėje.

Kovo 3 d. (šeštadienį) 9.30 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks LPKTS valdybos posėdis, **11 val.** – LPKTS tarybos posėdis. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Pasitinkant Adolfo Ramauskos-Vanago 100-ąsias gimimo metines, **kovo 5 d. (pirmadienį) 22.20 val.** per LRT bus rodomas istorinis dokumentinis filmas „Nenugalimas“. Kviečiame žiūrėti.

Užjaučiame

Dėl buvusio tremtinio Stanislovo Gaudiešiaus mirties nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius. Netekties skausmą tesumažina šviesus jo prisiminimas ir nuoširdi užuojauta.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Kapu tyla ir juoda žemelė amžinam poilsiu priglaudė buvusį tremtinį Vladą Paprecką. Skaudžią netekties valandą nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.

Buvę Bolturino tremtiniai

Tremtinys
ISSN 2029-509X

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių
ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365

AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1720 egz.

Kaina

0,61 euro

Ilsėkitės ramybėje

Vytautas Kvaraciejus (Korotiejus)
1929–2018

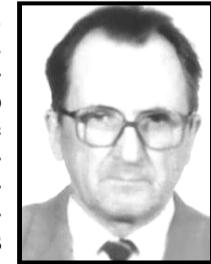
Gimė Lazdijų r. Viktarinos k. ūkininkų šeimoje. Augo Varėnos r. Grybauliose. Vytauto tėvas Petras Kvaraciejus buvo Lietuvos savanoris, vėliau tarnavo pasienio policijoje, sovietų areštuotas ir 1941 m. sušaudytas. 1945 m. šešiolikmetis Vytautas tapo partizanu ryšininku, vėliau Dainavos apygardos Gardino grupės Stasio Jovaišio-Gražuolio būrio partizanu. 1950 m. pakviestas dalyvauti žygiję į Baltarusiją, ten turėjo susitikti su Armijos krajovos ryšininku, tačiau pateko į saugumiečių spastus. Kalintas Gardino ir Vilniaus kalėjimuse. 1951 m. nuteistas 25 m. lagerio ir 5 m. tremties. Po Stalino mirties, peržiūrėjus teismo nuosprendį, 1956 m. grįžo į Lietuvą. Prasidėjus Lietuvos atgimimui V. Kvaraciejus aktyviai išjungė į LPKTS Druskininkų skyriaus veiklą. Dalyvavo Rezistencijos ir tremties muziejaus kūrime, partizanų bunkerijų atstatyme, įamžino kelias partizanų žūties vietas, vadovavo Tremtinių koplyčios Ratnyčioje pastatymo darbams. Dainavo Druskininkų buvusių tremtinių chore.

Palaidotas Druskininkų Ratnyčios kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Teresę, dukterį Rimą, sūnų Peterą ir artimuosius.

LPKTS Druskininkų filialas

Viktoras Benediktas Maslauskas
1930–2018

Gimė Šakių aps. Lukšių valsč. Gražiškių k. ūkininkų šeimoje, auginusioje keturis sūnus. 1948 m. šeima išstrepta į Krasnojarsko kr. Zavadovkos miško ir chemijos ūki. Dirbo miško sakintoju, statybose. Tremtyje Viktoras sukūrė šeimą su Joana Pašakarnyte. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Gimė dukters Daiva ir Rasa. Viktoras dirbo Šiaulių TSO, Kuršėnų DVB darbų vykdymu. Dukterims, dar paauglystėje netekusioms mamos, jis buvo nuostabus ir rūpestingas tėvas. Sajūdžio laikais buvo aktyvus Lietuvos valstybingumo ir laisvės puoselėtojas, nuoširdžiai dalyvavę renginiuose, tremtinių sueigose.

Palaidotas Kuršėnų parapijos senosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterę Šeimą, gimines ir artimuosius.

LPKTS Kuršėnų filialas

Bronius Smailys
1929–2018

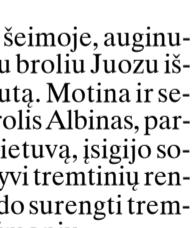
Gimė ir užaugo Panevėžio r. Papušinio k. ūkininkų šeimoje. 1948 m. per šv. Kūčias buvo suimtas ir po ilgų tardymų nuteistas, kaip partizanų ryšininkas ir rėmėjas. Kalėjo Magadano sr. Chabarovsko kr. lageriuose. 1955 m. išleistas iš lagerio buvo paliktas tremtyje Arkagaloje, Susumano r. Magadano sr. Tremtyje sukūrė šeimą su to paties likimo drauge Genovaite, sulaukė sūnaus ir dukters. 1963 m. grįžo į Lietuvą apsigynė Jonavosje. Užaugino vaikus, sulaukė vaikaičių. Buvo aktyvus LPKTS Jonavos filialo narys.

Palaidotas Jonavos miesto kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterę Birutę, jos ir sūnaus šeimą.

LPKTS Jonavos filialas

Vitalija Navikaitė-Strakauskienė
1926–2018

Gimė Vilkaviškio aps. Grajauskų k. ūkininkų šeimoje, auginusioje tris sūnus ir dvi dukteris. 1948 m. Vitalija su broliu Juozu ištremta į Krasnojarsko kr. Mansko r. Mažajį Ungutą. Motina ir sesuo nuo trėmimo pabėgo. Tėvas buvo lageryje. Brolis Albinas, partizanas Skirgaila, žuvo 1952 m. 1959 m. grįžo į Lietuvą, įsigijo sodą, užaugino dvi dukteris ir du sūnus. Buvo aktyvus tremtinį renginių rėmėja ir dalyvė. 1988 m. savo sodyboje leido surengti tremtinį suvažiavimą, kuriame dalyvavo apie 700 žmonių.

Palaidota Bartininkų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus, vaikaičius, provaikaičius su šeimomis.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O J I
T E L E V I Z I O J I S
R É M I M O
F O N D A S

Vasario 16-osios išvakarės Gojaus šile sutiktos prie laužų

(atkelta iš 1 psl.)

1995 metų vasario 15 dieną aplink kryžių pritvirtinta V. A. Markevičiaus pagamintų baltais dažytu kryželiu, simboliuojančiu čia užkastus partizanus. Paėjus miško taku į šilelio gilumą, kai-réje stovi V. A. Markevičiaus ir E. J. Morkūno sukurtas stogastulpis, pastatytas pažymėti vietai, kurioje buvo užkasti 1946 metų vasario naktį iš 15 į 16-ąją žuvę trys partizanai. Tą naktį laisvės kovotojai, persikélé per Nemuną, Lietuvos Nepriklausomybės dienos proga Kruonio miestelyje ketino iškelti Lietuvos Trispalvę, tačiau Darsūniškio miške susidūrė su rusų kareiviais. Kautynė žuvo Jurgis Krušinskas-Žiedelis, Stasys Lekavičius-Gulbinas ir Pranas Žukauskas-Šalmas. Šių trijų partizanų žūties data buvo pasirinkta kaip kasmet išvakarėse rengiamo Vasario 16-osios minėjimo Kruonyje data.

2002 metų kovo 29 dieną partizanų užkasimo vieta Kruonio miške įtraukta į Lietuvos Respublikos nekilnojamų kultūros vertybių registrą.

2013 metais minėjimo Kruonio miške iniciatoriai ir pagrindiniai organizatoriai Vytautas Aleksandras Markevičius ir Eligijus Juvenčius Morkūnas buvo pakvesti į Prezidentūrą, kur valstybės vadovė Dalia Grybauskaitė paseikino organizatorius ir įteikė jiems Lietuvos Trispalvę – tokia dovana apdovanojami Prezidentūros paskelbtos akcijos „Vasario 16-ąją švēsk išradingai“ laureatai. Nuo to laiko ši Prezidentės dovanota vėliau kasmet vasario 15-osios vakarą suplevėsuoją Gojaus šile.

Seniūno Audrius Slavinsko inicia-

tyva 2016 metais memoriale buvo pastatytas granito paminklas, skirtas žuvusiems partizanams (autorai – Romanas Kazlauskas ir Gvidutis Švenčionis), seniūnaitis (ir bendruomenės pirmininkas) Kostas Garnys ir vienas, ir padedamas seniūnijos darbininkų, sutvarkė paminklo aplinką. Kitais metais buvo pakeisti sutrūniję simboliniai kryželiai – Kruonio seniūnija bendradarbiauja su Pravieniškių pataisos namais atvirajā kolonija, todėl nuteistieji sutiko nemokamai pagaminti naujus kryželius, kurie prieš pat vasario 15 dieną buvo pagaminti, nudažyti ir įkelti į pušis vietoje ankstesniųjų.

Kruonyje šimtoji Vasario 16-oji ir šimtmetį buvo paminėta tradiciškai: šventė prasidėjo šv. Mišiomis Kruonio Šv. Mergelės Marijos Angelų Karalienės bažnyčioje ir, joms pasibaigus, eisenai išmies telio aikštės patraukė į šilą, kur vyko pagrindinė minėjimo dalis. Pakeliui eisenai pasitiko degantys laužai ir dainos, atliekamos folklorinių ansamblių „Kupolė“, „Praviena“, „Verpeta“.

Lietuvos partizanų atminimui uždegta simbolinis aukuras, kuriam ugnį nuo Nežinomojo kareivio kapo Kaune atnėše jūrų skautai, iki Kruonio atėjė pėsti.

Minėjimo metu kritusiųjų už Lietuvos laisvę garbei buvo atlikta salvė, kurią iššovė KASP Dariaus ir Girėno apygardos 2-osios rinktinės Kaišiadorių savanorių kuopos kariai. Sie kariai surengė ir inscenizaciją – suvaidino istorinę situaciją, kuri buvo dažna pradinio partizaninio karo etape: NKVD grupė šukojo mišką, ieškodama partizanų, ir patenka į pastarųjų pasalą; kilus susi-

šaudymui baudėjai patiria nuostolių ir atsitrukia. Nors tai tebuvo vaidinimas, miško tamsoje supokšę šūviai, sugriaudėjė sprogimai ne vieną šventinio renginio dalyvį privertė gūžtis iš nejaukumo ir susimąstyti, kad pagrindinis Lietuvos pokario patriotų palydovas buvo mirtis...

Kaip bebūtų, virš Gojaus šilo, nutilus šūviams ir užgesus signalinėms raketoms, vyravo šventinė, pakili nuotaka–tokia, kokia spinduliuoja vilties vedama tauta. Ta viltis – mūsų jaunuomenė, aktyviai dalyvaujanti šiame renginyje – ir ši kartą pėsciuju žygiu partizanus pagerbė jūrų skautai, vadovaujami nenuilstančio Algimanto Malkevičiaus, atėjo jaunieji šauliai, dalyvavo Divizijos generolo Stasio Raštikio Lietuvos kariuomenės kariūnai. Būta ir svečių - dalyvavo NATO priešakinį pajėgų bataliono šalių kariai.

Pastaruosius keliolika metų renginiu rūpinasi vietas bendruomenė ir valdžia, ypatingą dėmesį šiam minėjimui skiria ir savivaldybės meras Vytenis Tomkus, ir Kruonio seniūnas Audrius Slavinskas, negailintis nei laiko, nei jėgų. Kaip sakė pagrindinis renginio iniciatorius ir organizatorius V. A. Markevičius, jei jėgos jau neleis kitąmet, bus kam ir be jo surengti Vasario 16-osios minėjimą Gojaus šile: šiemet organizatoriu saraše – Kaišiadorių savivaldybė, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga, Kaišiadorių vyskupijos kurija, Kruonio seniūnija, kultūros centras, gimnazija ir kitos įstaigos, pagal galimybes prisidėjusios organizuojant ši nepaprastai gražų ir prasmingą Vasario 16-osios minėjimą Kruonyje, partizanų aukos paženklinioje vietoje.

Gintaras MARKEVIČIUS

Prieš 95-erius metus žlugo Varviškės „respublika“

(atkelta iš 6 psl.)

Lenkai, norėdami parodysti Varviškės „respublikos“ tariamą savarankiškumą ir įtikinti kitas valstybes, kad Varviškėje susikūrė rimta organizacija, norinti prijungti Lietuvą prie jų jau anksčiau Lenkijos okupuotoje Pietryčių Lietuvos sukurto „Vidurinės Lietuvos“, 1923 metų pradžioje išleido specialius pašto ženklus, perspausdindami tris Lenkijos pašto ženklus 50, 100 ir 200 markių vertės, kurių išleidima Lenkijos spaude priskyrė tariamajai Varviškės komendantūrai.

Sie ženklai naudoti primokėti siunciant korespondenciją iki artimiausio Lenkijos pašto Sapockinėje. Iš tikruju šiuos ženklus išleido pati Lenkijosvaldžia ir išspausdino vienoje Varšuvos spaustuvėje, nes Varviškėje nebuvu jokių spausdinimo mašinų, be to, vėliau nustatytą, kad perspausdinant naudoti labai geros kokybės prancūziški dažai.

Lenkijos kariuomenės kareiviai ir lenkų partizanai Varviškės apylinkėse (ir Seinų krašte bei gretimose vietovėse) nužudė daug lietuvių, įvykdė daug skaudžių veiksmų. Plėšmai, žudynės kartojoosi beveik kasdien. Nepakeldami tokio teroro ir norėdami apsiginti, kaimų gyventojai aktyviai būrėsi į šaulių būrius.

Likviduota Varviškės „respublika“

1923 metų kovo 15 dieną Tautų sąjungos paskirtos Ambasadorių konferencijos nutarimu panaikinta neutrali zona,

odemarkacijos linija pripažinta administracine Lenkijos ir Lietuvos valstybių sieja, kuri išsilaike iki 1939 metų rudens. Punskas, Seinai, Suvalkai atiteko Lenkijai. Varviškės kaimą priskyrė Lietuvai.

Nors lietuvių milicininkai ir šauliai surengė kelis žygius prieš Varviškės „respublikoje“ ištvirtinusius lenkų partizanus, bet nepavyko sunaikinti jų štabo ir pagrindinių pajėgų. Lietuvos kariuomenės vadovybės kantrybė išseko, kai 1923 metų kovo 19 dieną (per šv. Juozapo religinę šventę) 17 valandą apie 150 pėsciuju ir raitų lenkų partizanų užpuolė Paliepio kaimą (Kapčiamiesčio valsčius) ir žiauriai nužudė Seinų baro atskirosios lauko sargybos penkis kareivius bei vieną sunkiai sužeidę.

Varviškės „respubliką“ likvidavo iš Alytaus atvykės 11-ojo pėst. Vilniaus pulko I batalionas; talkino Liškiavos, Merkinės, Perlojos ir vietiniai šauliai bei milicininkai.

1923 metais prieš šv. Velykas 11-ojo pėst. Vilniaus pulko I batalionas gavo įsakymą pakeisti II batalioną, kuris saugojo pasienio barą Leipalingis–Lazdijai. Bet prieš tai I bataliono vadui įsakyta nuvykti į Varviškė ir sunaikinti plėšikų lizdą. Iš Merkinės plentu nuvykus į Leipalingį, gautas nurodymas:

naktį priėjus miško takais, aplenkiant lenkų partizanų sargybas, apsupti Varviškės kaimą ir sunaikinti visą banditų įgulą. Kovo 23-iosios ankstyvą pernaką atžygiavusios trys grupės buvo užėmu-

sios pozicijas priešlenkų partizanus. Vie na grupė, vadovaujama ltn. Aleksandro Urbelio, ištvirtino palei Baltosios Ančios žiotis, antroji grupė – už Baltosios Ančios, palei Bugiedos kaimą, ir trečoji, vadovaujama ltn. Aleksandro Bero, – palei Varviškės kaimą. Priartėjus prie Varviškės kaimo susidurta su lenkų partizanų sargybos žvalgyba. Po susišaudymo sargyba atsitrukė, palikdama du nukautus. Subėgė į apkasus, lenkų partizanai tuoju atidengė smarkią kulkosvaidžių ir šautuvų ugnį. Lietuviai kovojo puolė į apkasus, užvire durtuvų mūšis. Lenkų partizanai atsišaudydami pradėjebégti iš apkasų. Partizanų šstabas buvo apsuptas, po atkaklių kautynių ištvirtinimai užimti ir sugriauti, Varviškė užimta, nepadėjo ir stipri priedanga iš anapus Nemuno. „Placufkos“ įgula valtimis per Nemuną pabėgo į Lenkijos pusę, prieš tai sudegindama trobesius. Sudėgė ir koplyčia, kurioje laikta amunicija. Surasta 150 šautuvų, kurie, negalint išvežti – sunaikinti. Liko apie 30 užmuštų bei sužeistų lenkų partizanų. Permūšė žuvę ir keli Varviškės kaimo gyventojai.

Gyvenimas tapo ramesnis

Vadinamoji Varviškės „respublika“ nustojo gyvavusi. Vėliau sužinota, kad Lenkijos kariuomenė atbėgusius lenkų partizanus nuginklavę. Pabégėliai rado prieglobstį dideliame lenkiškame Pselomo kaime. Šis svarbus įvykis dėl politinių motyvų to meto Lietuvos

spaudoje beveik neminėtas.

Varviškės karinė ekspedicija, kurioje dalyvavo apie 300 lietuvių karių ir šaulių, iš jų pareikalavo nemažai aukų. Per kautynes žuvo: 11-ojo pėst. Vilniaus pulko karininkai: ltn. Aleksandras Urbelis ir ltn. Aleksandras Beras bei keturi kareivai, du kariai dingo be žinios (pateko į nelaisvę). Dar žuvo karinėje operacijoje dalyvavę šauliai: Feliksas Kuckailis ir jo sūnus Viktoras Kuckailis bei Juozas Kvedaravičius. Sužeisti: vyr. ltn. Vladas Opulskis ir dar du kariai. Saulys Vaclavas Jurkonis sužeistas Varviškės mūšyje, vėliau mirė nuo žaizdu namuose. Taip pat sužeistas Perlojos būrio šaulys Stasys Ivanauskas.

Taip buvo sunaikintas šis lenkų karių forpostas, turėjęs ir politinį tikslą prijungti Varviškės apylinkes prie Lenkijos. Lenkų partizanų vadai tikėjosi, kad aplinkiniai gyventojai lietuvių, nebepakendantū teroro ir nesulaukdami pakankamos pagalbos iš Lietuvos valdžios, patys prašysis prijungiami prie Lenkijos.

Po Varviškės „respublikos“ likvidavimo liovėsi lietuviškų kaimų puldinėjimai, o vietiniai Varviškės kaimo gyventojai tapo lojaliais Lietuvos piliečiais.

Lenkų kareivų ir partizanų siautėjimai, kovos su jais, žmonių žudynės paliko skaudžių prisiminimų šio krašto žmonių širdyse. Apie Varviškę sukurta dainų, pasakojimų, kuriuose minimi ir didvyriai, ir išdavikai...

Gintaras LUČINSKAS